

1. Інвестиційний паспорт. Про інвестиції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/HnRхуk1>.

2 .Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Залучення іноземного капіталу як чинник забезпечення економічного зростання країни. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. 2020. Вип. 5(145). С. 34-41. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-5-7>.

3. Рекомендацій щодо стандартів залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/hnjXPTY>.

4. Як Угода про асоціацію з ЄС впливає на сільські громади? Аналітичний звіт із рекомендаціями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/injXMOС>.

Радченко О.В., аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України.

Науковий керівник – Колтун В.С., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України.

ПРОБЛЕМАТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ АВТОНОМІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Основний Закон України не тільки гарантує місцеве самоврядування в якості окремого виду публічної влади у сфері публічно-правових відносин, але й визначає його матеріальну і фінансову основу.

За визначенням Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [1, 2].

Законодавець закріпив за первинним суб'єктом місцевого самоврядування – територіальною громадою – право управління (як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування) майном комунальної власності [3].

Матеріально-фінансова самостійність є одним з основних принципів здійснення місцевого самоврядування [2].

За відсутності в територіальній громаді села, селища, міста достатніх матеріально-фінансових ресурсів система місцевого самоврядування деформується, згодом втрачаючи свою власну автономію.

Отже, наявність матеріально-фінансової основи є необхідною передумовою належного функціонування системи місцевого самоврядування.

Однак органи місцевого самоврядування нерідко неефективно вирішують питання управління комунальною власністю, що призводить до втрати матеріально-фінансового потенціалу територіальних громад у майбутньому.

Найбільш розповсюдженим прикладом неефективного управління матеріально-фінансовою основою місцевого самоврядування є випадки прийняття органами місцевого самоврядування необґрунтованих, непропорційних та незважених рішень.

У роботі майже кожного органу місцевого самоврядування досі використовуються застарілі підходи до управління, які засновані на традиційній моделі раціональної бюрократії, відомої як теорія Макса Вебера. Такий підхід став філософським підґрунтям для санкціонування неймовірного розширення влади, яка перестала зважати на прагнення і можливості людей [4].

Зазначена модель управління призводить до закритості й непрозорості діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, внаслідок чого неефективно здійснюється використання ресурсів територіальної громади та з'являється недовіра населення до влади.

При плануванні місцевих бюджетів на наступний бюджетний період переважна більшість органів місцевого самоврядування формують видаткову частину бюджету в межах фактичного обсягу надходжень доходу за поточний рік. При цьому не тільки не беруться до уваги потенційні можливості збільшення дохідної частини бюджету (запровадження нових видів адміністративних послуг, корегування ставок місцевих податків, розвиток підприємництва, збільшення суб'єктів та об'єктів оподаткування тощо), але й не обліковуються бюджетні недонадходження (в зв'язку з відсутністю інформації про загальний обсяг коштів від податкових платежів, які повинні надходити до місцевих бюджетів). На жаль, на сьогоднішній день по деяких місцевих податках обсяг бюджетних недонадходжень перевищує обсяг бюджетних надходжень (наприклад, з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

У Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні названі три основні причини проблеми зниження ефективності використання ресурсів: корпоратизація, закритість і непрозорість, високий рівень корупції [5].

Ще одним із проблемних питань використання матеріально-фінансових ресурсів територіальних громад є те, що більшість з цих ресурсів є вичерпними і невідновлюваними. Тому вирішення питань використання таких ресурсів або розпорядження ними потребує відповідального ставлення.

Найбільш актуальними та дискусійними є питання розпорядження земельними ресурсами територіальних громад, адже земля є основним

національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1].

Унікальність землі полягає в тому, що вона одночасно є природним ресурсом та об'єктом права власності, який може бути державним, комунальним або приватним. Насторожує той факт, щосучасний попит на використання земельних ділянок у якості матеріальних ресурсів істотно перевищує потреби використання їх у якості природних ресурсів. Тому дуже важливо в кожному випадку обирати найбільш раціональний спосіб використання цього ресурсу, який має відповідати громадським інтересам та стратегічному плануванню розвитку територіальних громад.

Створення умов для ефективного використання ресурсного потенціалу, усунення основних диспропорцій, застосування територіального маркетингу сприятиме максимальному наближенню послуг до населення, підвищенню спроможності територіальних громад та їх представницьких органів до вирішення питань місцевого значення власними силами [6, с. 7].

Обов'язковою складовою ефективного управління в системі місцевого самоврядування є наявність зворотного зв'язку.

Анатолій Ткачук вважає, що правильна комунікація – це ключ до формування й цементування локальної ідентичності громади і до успішного розвитку. Люди бояться змін, бо за останні десятиліття вони рідко коли призводили до позитивних результатів. Більшість тих, хто «проти», за влучним висловом одного з польових командирів реформи децентралізації, – або «недоінформовані», або «недомотивовані». В обох випадках – треба пояснювати і переконувати [7, с. 8].

З викладеного можна зробити висновок, що матеріально-фінансова самостійність (автономія) в системі місцевого самоврядування, а також наявність великихобсягів матеріальних ресурсів територіальних громад не є достатньою умовою для їхнього розвитку. Ключовим ресурсом і найголовнішою цінністю територіальних громад є їх мешканці, без активної підтримки яких органи місцевого самоврядування не здатні забезпечити спроможність цих громад.

Інформаційні джерела

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>(дата звернення: 21.06.2021).

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>(дата звернення: 21.06.2021).

3. Цивільний кодекс України : Закон від 16 січня 2003 р. № 435-IV// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>(дата звернення: 21.06.2021).

4. Гносеологія та аксіологія публічного управління: Навчально-методичний посібник / уряд. Карлова В.В.Київ: НАДУ, 2020. 37 с.

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>(дата звернення: 21.06.2021).

6. Борщ Г.А., Вакуленко В.М., Гринчук Н.М., Дехтяренко Ю.Ф., Ігнатенко О.С., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф., Юзефович В.В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г.А. Борщ, В.М. Вакуленко, Н.М. Гринчук, Ю.Ф. Дехтяренко, О.С. Ігнатенко, В.С. Куйбіда, А.Ф., Ткачук, В.В. Юзефович]. Київ : 2017. 107 с.

7. Ткачук А.Ф. Внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку громади або Чому брак грошей не є первинною проблемою громади? (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Маркіян Дацишин. Київ:ІКЦ «Легальний статус». 2016. 152с.

Ревуцька А.О., доцент кафедри економіки Уманського національного університету садівництва

СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ ЯК ОБ'ЄКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сільські території - це частина економічного простору, утворена в процесі суспільного поділу праці, економічні відносини в якому організовані на основі сільськогосподарського виробництва та місцевого самоврядування, відтворюючи структуру доходів та інституційне середовище аграрного суспільства.

Сталий розвиток сільських територій вимагає певної визначеної стратегії. Під стратегією сталого розвитку сільських територій розуміють визначення довготривалих цілей і завдань розвитку сільської місцевості, відтворення і підвищення якості людських ресурсів, підвищення ефективності сільської економіки, раціональне використання та відтворення природних ресурсів.

На шляху збалансованості у розвитку сільських територій є певні перешкоди, найважливішими з яких є монофункціональність цих територій, відсутність інноваційних форм підприємництва та низький рівень соціальних послуг.Світовий та вітчизняний досвід розвитку сільських територій досліджує Т.М. Булах [1]. Сільський аграрний туризм як чинник розвитку сільських територій розглядає вчений-аграрій М.Й. Малік [3]. За І.В. Прокопою [2] комплексний сільський розвиток в основі своїй має сільську територію, її життєзабезпечення, життєдіяльність. В.Славов в своїх працях з даної тематики зазначає, що основою функціонування сталого розвитку